

Asia: VN/23585/2023

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Tietosuoja-asetuksen hyödyt liittyvät ehdottomasti siihen, että asetukset on kiinnittänyt organisaatioiden huomion liiketoiminnan tarkasteluun kokonaisvaltaisena toimintana, sillä henkilötietojen käsittelyn ymmärtäminen lähtee liiketoiminnan perusteellisesta tuntemisesta ja eri käsittelytoimien hahmottamisesta osana liiketoiminnan prosesseja. Osana tätä tarkastelua voidaan kiinnittää huomiota myös liiketoiminnan yleiseen tehokkuuteen ja sen tuomiin hyötyihin asiakkaan näkökulmasta, jossa yhtenä keskeisenä tehtävänä on henkilötiedon vastuullinen käsittely ja hallinta kautta organisaation eri toimintojen.

Lisäksi hyötynä on se, että tietosuoja-asetus on pakottanut organisaatioita käymään läpi henkilötietojen käsittelyään ja tietovarantojaan sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyviä prosessejaan. Tietoisuus ja ymmärrys tietosuoja-asetuksen vaatimuksista ja niiden huomioon ottaminen kaikessa toiminnassa on parantunut ja tuonut läpinäkyvyyttä. (Haasteena on kuitenkin se, että osaamisessa ja ymmärryksessä on selkeästi yhä puutteita).

Suurin tietosuoja-asetuksen tuoma haaste, joka toisaalta ei ole uusi eikä todennäköisesti koske pelkästään lentoyhtiötä, liittyy lentoliiketoiminnan eri organisaatioiden tietosuojaroolien määrittelyyn globaalissa ja kansainvälisessä verkostossa, jossa toimitaan useiden tietosuojaan liittyvien lainsäädäntökehysten lomassa ja vaihtelevien tietosuoja koskevien vaatimusten verkossa. Tässä on syytä huomioida, että jo itsessään lentoliiketoiminta tapahtuu kansainvälisesti säädellyin kehyksin sisällä, jossa eri tietosuoja sääntelyt ovat osa isompaa kokonaisuutta ja täydentävät tätä lainsäädäntökehystä.

Lisäksi Suomessa kansallisena haasteena tietosuoja-asetuksen käänöksessä käytetty terminologia koskien etenkin rekisterinpitäjä, henkilötietojen käsittelijä sekä tietosuojavastaava -termejä, jotka

pohjautuvat Suomen aikaisempaan kansalliseen lainsäädäntöön eivätkä riittävällä tasolla tuo esiin sitä, juridista konseptia, joka em. toimijoihin tietosuoja-asetuksessa on liitetty.

Onko tietosuojalaki koettu yleisesti toimivaksi? Minkälaisia haasteita sen soveltamisessa on ilmennyt?

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa sääntelyliikkumavaraa käytetty EU:ssa ja Suomessa tarkoituksenmukaisella tavalla? Jos ei, miten ja minkälaisia tilanteita varten tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaraa tulisi käyttää eri tavoin kuin on tehty?

Hallinnollisten sakkojen kohdentaminen Suomessa ainoastaan yksityisiin toimijoihin ei ole tasapainossa julkisoikeudellisten organisaatioiden vastuunkannon kanssa. Vaikka julkisoikeudellisten organisaatioiden palveluksessa toimiviin virkamiehiin sovelletaankin virkavastuuta, ei tämä ole yhdenvertainen ja yhtä tehokas lähestymistapa hallinnollisten sanktioiden kohdentumisessa. Lisäksi on syytä huomioida, että kaikki julkisoikeudellisten organisaatioiden palveluksessa ovat henkilöt eivät ole välttämättä virkavastuun piirissä, vaikka toimivat keskeisten henkilötietojen käsittelyä koskevien toimintojen palveluksessa.

Millä toimialoilla yleistä tietosuoja-asetusta on pantu täytäntöön tehokkaasti ja onnistuneesti huomioiden asetukselle asetetut tavoitteet edistää rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien toteutumista sekä edistää tiedon vapaata liikkuvuutta EU-alueella?

Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeilla on merkittävä rooli tietosuoja-asetuksen tulkinnassa käytännön soveltamistilanteiden yhteydessä. Käytännön esimerkeille ja yhdenmukaiselle tulkinnalle on jatkuva tarve, sillä useampi organisaatio pohtii samoja kysymyksiä ja jo periaatteellisestakin näkökulmasta olisi oikeusvarmuuden kannalta kohtuullista, että samankaltaisissa tulkinnoissa päädyttäisiin yhdenmukaisiin johtopäätöksiin.

Minkälaisia haasteita on ilmennyt yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen lainsäädännön tai muun EU-lainsäädännön yhteensovittamisessa eri soveltamistilanteissa?

-

Onko eri jäsenvaltioiden tietosuojalainsäädäntöjen eroavaisuuksiin ja täytäntöönpanoon liittyen tunnistettu haasteita? Jos on, minkälaisia haasteita?

-

Ovatko Euroopan tietosuojaneuvoston antamat ohjeet auttaneet käytännön soveltamistilanteisiin liittyvien ratkaisujen tekemisessä? Mitä yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintaa koskevia ohjeita vielä tarvittaisiin?

-

Onko edustamanne organisaatio ollut mukana laatimassa yleisen tietosuoja-asetuksen 40 artiklan mukaisia käytännesääntöjä tai harkinnut niiden laatimista? Mitkä ovat käytännesääntöjen laatimiseen liittyviä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita?

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvä seuraamusjärjestelmä Suomessa tehokas ja tarkoituksenmukainen? Mitä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita seuraamusjärjestelmään liittyy?

-

Ovatko yleisen tietosuoja-asetuksen kansainväliset tiedonsiirtomekanismit toimivia vai tulisiko niitä kehittää edelleen ja miten niitä tulisi kehittää edelleen? Mitkä ovat olleet kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyvät haasteet koskevat pitkälti osapuolien erilaisten vaatimusten yhteensovittamiseen. Vaikka tietosuoja-asetuksen perusteella annetut komission mallisopimuslausekkeet eli Standard Contractual Clauses ("SCC") helpottavat EEA:n ulkopuolelle tapahtuvien henkilötietojen siirroista sopimista, on enenevässä määrin havaittavissa myös EEA:n ulkopuolisten maiden asettamia vastaavia henkilötiedon siirtoihin liittyviä mekanismeja. Haasteena on tavallisesti luoda juridisesti tasapainoinen kokonaisuus vastuiden ja velvoitteiden kannalta siten, että kokonaisuus huomioi kummankin osapuolen tarpeet ja sovellettavana olevien tietosuojalakien vaatimukset.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen ns. laajennettu alueellinen soveltamisala, joka kattaa myös EU:n markkinoilla toimivien kolmansien maiden toimijoiden suorittaman henkilötietojen käsittelyn, toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla? Olisiko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tarpeen kehittää ja miten?

Viitaten edellisen kysymyksen vastaukseen tiiviimpi yhteistyö kolmansien maiden kanssa olisi tarpeen, jotta erilaiset tietosuojavaatimukset voitaisiin paremmin sovittaa yhteen. Vaikka tietosuoja-asetus näyttää ajaneen hyvin tietosuojalainsäädännön kansainvälistä kehitystä eri maissa globaalisti, on se osaltaan aiheuttanut myös haasteita kolmansien maiden tietosuoja-asetusta vastaavan tai sitä mukailevan lainsäädännön vaatimuksien soveltamisessa, jossa usein näkyy kolmannen maan kansallinen intressi. Tästäkin näkökulmasta tiiviimpi täytäntöönpanoon liittyvä yhteistyö kolmansien maiden kanssa olisi suotavaa. Lisäksi lentoliiketoiminnan näkökulmasta tässä olisi hyvä huomioida myös PNR-tietoihin liittyvä lainsäädännöllinen viitekehys niin EU:n kuin kansainvälisellä tasolla sekä kolmansien maiden näitä tietoja koskeviin vaatimuksiin liittyvät haasteet.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen I lukuun – Yleiset säännökset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen II lukuun – Periaatteet

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen III lukuun – Rekisteröidyn oikeudet

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Tietosuoja-asetuksen 33 artiklassa säädetty 72 tunnin aikaraja tietoturvaloukkauksista ilmoittamiselle on ajoittain tiukka, usein erityisesti mm. tilanteissa, joissa loukkaus tulee ilmi juuri ennen viikonloppua. Usein tapahtunut vaatii lisäselvitystä ja sen saamiseen saattaa mennä aikaa. 33 artiklassa riskiltä ei ole edellytetty, että se olisi rekisteröidylle merkittävä, joka johtaa siihen, että vähäisenkin riskin tapauksista tehdään ilmoitus viranomaiselle. Tietosuojatyöryhmän ohjeistuksessa on esimerkkejä, milloin valvontaviranomaiselle ja milloin rekisteröidylle tulee ilmoittaa tietoturvaloukkauksesta, mutta ilmoituskynnystä olisi syytä vielä tarkentaa. Nyt ilmoitus tehdään matalalla kynnyksellä.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen V lukuun – Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Riippumattomat valvontaviranomaiset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VII lukuun – Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VIII lukuun – Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IX lukuun – Tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset

-

Koskinen Timo
Finnair Oyj